

i.remissvar@regeringskansliet.se

i.esd.remisser@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Remiss av Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data (dataakten), COM(2022) 68 final

Er ref: I2022/01039

Svensk Handel, som är handelsföretagens intresseorganisation och företräder 9 000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, får med anledning av remissen anföra följande:

Digitalisering och tillgång till data är avgörande för den framtida handeln. Med anledning av det förslag som EU-kommissionen presenterat gällande nya regler för att öka datadelning och tillgång till data vill Svensk Handel framföra följande.

Sammanfattande synpunkter

Nedan följer våra sammanfattade synpunkter.

- Svensk Handel välkomnar EU-kommissionens initiativ att uppmuntra ökad datadelning och ökad tillgång till data i unionen,
- stödjer frivilliga kontraktuppgörelser för datadelning, industrins deltagande i processerna samt undantag för små och medelstora företag,
- ser risker med förslagets nuvarande utformning och efterfrågar förtydligande gällande definitioner om data i det föreslagna lagförslaget samt att tillämpningsområdet snävas av.
 - Exempel på definitioner som behöver förtydligas för rättssäker tillämpning: produkt, data och related service
- är övertygade om att datadelning som bygger på avtalsfrihet fortfarande bör vara huvudregeln. Vissa av de förslag som presenteras i dataakten riskerar att försvåra datadelning mellan aktörer, det vill säga, förslagen riskerar att få motsatt effekt än huvudsyftet med regelförändringen,
- vill se förslag på ytterligare säkerhetsåtgärder i samband med datadelning mellan det privata och offentliga. Vi efterfrågar också tydligt ställda krav på det offentliga när de kan kräva den typen av information från det privata. Det offentliga ska kunna visa att det är

motiverat, proportionerligt och att data som krävs ligger inom ramen för syftet av datadelningen,

- efterfrågar ytterligare skydd för företagshemligheter för att skapa en långsiktig och trygg miljö för näringslivet att dela data,
-
- ser ett stort behov av klargörande vad gäller data som kommer från uppkopplade produkter och hur tillgång och delning av data från produkterna ska gå till,
- vill lyfta fram vikten av att Dataskyddsförordningen, GDPR, respekteras när data delas. Inte sällan blandas dataset persondata och icke-persondata,
- vill uppmärksamma lagstiftaren på att vissa av de reglerna om presenteras i förslaget riskerar att gå emot internationella dataöverföringar enligt GDPR.

Allmänna synpunkter

Digitaliseringen en viktig del av handeln

Dataekonomin är en bidragande faktor för en framgångsrik handel. Det hjälper partihandeln och detaljhandeln att ställa om verksamheterna och anpassa sig efter klimat och miljömål, samt efterfrågan i samhället. Information möjliggör även ökad säkerhet i de fysiska butikerna samt förbättrar tjänsterna som handeln idag erbjuder kunder. Svensk Handel och våra medlemmar tror på en ökad dataekonomi där tillgången till data är enklare för såväl det offentliga, det privata och den enskilda individen. Svensk Handel förordar även en balans och proportionalitet mellan innovation och integritet. Frågan om ägandeskap över data behöver också diskuteras. För att få till en verklig data delning behöver såväl näringslivet som den enskilde individen se fördelar och ha möjligheten att äga sin data och välja med vem man delar denna till.

Redan idag ser vi att data flödar inom handeln. Handelssektorn delar idag data till det offentliga när det gäller spårbarhet, registrering av innehåll i produkter exempelvis kemikalier samt av andra skäl som utgör obligatoriska krav från lagstiftaren, exempelvis gällande skatter. Vår sektor ser ett visst behov av att utöka denna datadelning för att bidra till samhällets gemensamma intressen. För att uppnå detta krävs dock att det offentliga, på ett lättillgängligt och säkert sätt, även delar data med det privata. Svensk Handel har varit en bidragande aktör i det arbete som ägt rum inom ramen för samverkansgruppen för data och innovation, som föreslagit att Sverige inrättar ett nationellt datacentrum för att öka delning och tillgång till data. Det är uppenbart att Sveriges kommuner behöver såväl infrastruktur som finansiering för att få till ökad datadelning.

En del av förslaget innebär att det offentliga ska kunna kräva data från näringslivet, vid behov. Under Covid-19 pandemin såg vi goda exempel på att näringslivet på frivillig basis delade med sig av den data som det offentliga efterfrågade.

Svensk Handel är mot bakgrund av detta av uppfattningen att huvudregeln för en framgångsrik dataekonomi och ökad datadelning är frivilliga avtalsrättsliga relationer där näringslivet bestämmer med vem de delar data och vilken data som delas. Vi välkomnar därför att det i förslaget till dataakten föreslås presenteras frivilliga datadelnings modeller för att komma överens om hur datadelning ska äga rum. Detta är särskilt viktigt för små företag som inte

sällan har utmaningar att på egen hand ta fram avtal och göra rättsliga analyser. Standardavtal underlättar datadelningen och det är särskilt välkomnat att EU-kommissionen fastslagit att näringslivet ska vara en del vid framtagandet av dessa.

Tillämpningsområdet

Svensk Handel är av uppfattningen att tillämpningsområdet i dataakten är för brett och bör tydliggöras. Den modell som presenteras riktar sig horisontellt mot näringslivet. Inom handeln saknas många av de problem lagstiftaren lyfter fram. Det blir därför oproportionerligt att öka de administrativa bördorna för handelsföretagen. Lagstiftningen bör därför i stället ta sikte på att skapa incitament och krav på datadelning inom de sektorer där marknadsmisslyckanden har konstaterats.

Vi ser också risker med att fler delar faller inom tillämpningen av regelverket än vad som ursprungligen varit syftet med förslaget. Exempelvis ser vi en risk med att uppkopplade produkter hamnar inom tillämpningsområdet samt betallösningar. Detta är produkter och tjänster som rimligtvis inte bör träffas av datadelningsreglerna, dels för att det innebär stora risker för den enskilde individen dels för att data kopplat till produkter kommer behöva ägas av både återförsäljaren och producenten.

Definitioner

För att regelverket ska fungera för näringslivet behöver definitionerna vara tydliga. Datadelning innebär stora risker för den som delar data, vilket innebär att stora säkerhetsåtgärder behöver vidtas för att efterleva regelverket samt regelverk i anslutning, exempelvis GDPR, e-privacy direktivet och NIS-2.

Svensk Handel har identifierat följande definitioner som oklara:

- **Data:** definitionen av data är för bred. Det är utifrån det presenterade förslaget oklart vilken data som omfattas samt hur data som är användargenererad och produktgenererad ska särskiljas.
- **Produkt:** definitionen är otydligt och följer inte andra regelverk där definitionen produkt ingår. Exempelvis råder det osäkerhet om betallösningar omfattas av definitionen eller inte. Svensk Handel anser att det ej är lämpligt att den typen av tjänster omfattas då det riskerar känsliga uppgifter för såväl den enskilde konsumenten som näringsidkaren. Svensk Handel förespråkar den tidigare definitionen som diskuterats av EU-kommissionen gällande IoT.¹

¹ Consumer IoTs related products and services” is to be understood as products and services used by consumers that are connected to a network and can be controlled at a distance (COMMISSION DECISION - initiating an inquiry into the sector for consumer Internet of Things related products and services pursuant to Article 17 of Council Regulation (EC) No 1/2003. 2020)

- **Data holder/data user:** I flera tillfällen kan ett handelsföretag vara såväl användaren som den som har data. Det behöver klargöranden när datadelning kan krävas från det offentliga och från vilken ekonomisk aktör.
- **Processad och icke-processad data:** Precis som andra produkter kräver organiserad, strukturerad och hanterad data mycket arbete. Det är helt enkelt ett stort arbete att få data att bli användbart. Näringslivet lägger resurser på detta, både i form av expertis och tid. Förslaget bör endast omfatta rå-data, men detta är inte helt tydligt i dess nuvarande lydelse.

Datadelning mellan olika aktörer

Svensk Handels medlemmar vittnar om att de önskar ökad datadelning i samhället. De behöver få tillgång till ökad mängd data och bättre strukturerad data, särskilt från de offentliga. För att kunna utnyttja data och dess information behöver infrastruktur finnas på plats och krav på det offentliga att dela med sig av exempelvis trafik och rörelsedata. Detta är viktig information vid framtagandet av framtidens städer exempelvis. Svensk Handel står bakom de förslag som arbetsgruppen för data och innovation presenterat för regeringen i samverkansprogrammet för en ökad datadelning gällande ett nationellt datacenter. Att skapa incitament för G2B datadelning bör vara en viktig prioritering av Sveriges regering.

När det gäller datadelning B2B är Svensk Handels utgångspunkt att detta ska ske genom avtal och att det står parterna fritt att avtala och identifiera hur bäst nytta uppnås. Handelsföretag vittnar om att detta oftast fungerar bra och tror att regelverk så som DMA, digital markets act, kommer avhjälpa många av de snedvridningar som tidigare identifierats när det kommer till tillgång till information av tjänster.

Svensk Handel välkomnar möjligheten till B2C datadelning. Vi är övertygade om att nya strukturer kommer utvecklas gällande individens rätt att dela med sig av sin data. Dock vill vi understryka vikten av att reglerna går hand i hand med GDPR, annars riskerar en stor rättsosäkerhet för den registrerade. Den registrerades rättigheter bör ha företräde vid förfrågningar om datadelning, och det bör vara möjligt för handelsföretag att neka förfrågningar om datadelning om det riskerar att bryta mot GDPR (ex uppgiftsminimering och risker för andra registrerades rättigheter). Vid utvärderingen av B2C datadelning vill Svensk Handel även framhålla de brister som finns i konsekvensutredningen. Visserligen konstateras att förslaget kommer få en större ekonomisk påverkan på företag, men enbart vid ett tillfälle. Svensk Handel bedömer dataakten kommer innebära löpande och omfattande kostnader för företagen då krav att dela data ständigt kommer behöva utvärderas utifrån GDPR. Det kommer dels krävas ny kompetens i bolaget eller via externa tjänster för att göra den rättsliga bedömningen dels tekniska åtgärder som behöver anpassas efter förfrågan och den data som finns tillgänglig.

Slutligen gällande B2G datadelning vill Svensk Handel framhålla att det finns stora risker i det förslag som presenteras om tvingande datadelning. Sådana regler kan få långtgående konsekvenser för näringsliv och privatpersoner där regler om rättsstaten inte fullt ut respekteras. Dessutom har tidigare kriser, så som pandemin, påvisat att handelsföretag delar

med sig av all nödvändig data som det offentliga behöver. Det finns således en avsaknad på omständigheter som påvisar ett marknadsmisslyckande.

Krav från det offentliga till näringslivet att dela data måste därför vara precisa, motiverade och enbart gälla definierade dataset. Kravet ska dessutom enbart omfatta data som är nödvändigt för det uttalade syftet. Om ett sådant krav inte på ett tydligt sätt preciseras av en myndighet eller annan offentlig aktör bör näringslivet kunna neka förfrågan med motiveringen att det riskerar företagshemligheter och med beaktan av säkerhetsrisker för data delning. Det är dessutom väsentligt att dataaktens regler utformas så det fungerar med det tilltänkta SMEI, singel market emergency instrument, som förväntas innehålla krav på att dela data vid en krissituation. Hur dessa krav ska skilja sig åt behöver tydligt definieras.

Internationella dataflöden

För att verkligen stimulera och värna om fria dataflöden inom EU behöver företag som är aktiva, inte bara inom EU, kunna dela sin data internationellt. De regler som föreslås i art 27 är därför problematiska och Svensk Handel anser att de inte hör hemma i dataakten. Eftersom det inte rör sig av personuppgifter bör inte heller reglerna ha samma krav på säkerhet som dataöverföringar av personuppgifter. Att spegla de krav som finns i Dataskyddsförordningen blir därför oproportionerligt och omotiverat. Här bör lagstiftaren ta en tydlig riskbaserad approach istället och att det är tydligt att företag förväntas arbeta med skyddsåtgärder utifrån rådata, det vill säga, data som inte kan innebära intrång i integriteten.

Avslutande ord

Svensk Handel är av uppfattningen att de digitala regelverk som nu presenteras inom ramen för det digitala paketet på EU-nivå inte är samstämmiga. Många gånger regleras samma sak i olika regelverk och ytterligare regler presenteras utan att det finns underlag för att behov föreligger, det vill säga det saknas marknadsmisslyckanden. För att nämna några exempel är det av högsta vikt att reglerna i dataakten fungerar med översynen av GDPR, det avsedda regelverket om AI, DMA och DSA samt SMEI. Dessutom krävs att reglerna gynnar den gröna omställningen, exempelvis möjliggör green nudging och det digitala produktpasset i SPI.

Detta yttrande har beslutats av avdelningschef Näringspolitik Mats Hedenström. Föredragande har varit jurist Sofia Stigmar. I den slutliga handläggningen har också näringspolitiska experten och enhetschef för handel och hållbarhet Stefan Kvarfordt deltagit.

SVENSK HANDEL

Mats Hedenström
Näringspolitisk chef

Sofia Stigmar
Jurist

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Sofia Stigmar', with a long horizontal stroke extending to the right.